

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин та регіональних студій

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
«Політологічні аспекти та сучасні тенденції міжнародних відносин»

Підготовки бакалавра
Спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Силабус освітнього компонента «Політологічні аспекти та сучасні тенденції міжнародних відносин» підготовки бакалавра, галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», за освітньою програмою «Міжнародні відносини».

Розробник: к.е.н., доц. Балак І. О.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

доц. Вознюк Є.В.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та регіональних студій протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:

проф. Коцан Н. Н.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	29 «Міжнародні відносини» 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» «Міжнародні відносини» бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 120/4		Рік навчання 4
		Семестр 8
ІНДЗ: немає		Лекції 30 год.
		Семінарські 36 год.
		Самостійна робота 46 год.
Мова навчання		Консультації 8 год.
	Форма контролю: екзамен	
	українська	

II. Інформація про викладача

ППП Балак Ілона Олександрівна

Науковий ступінь кандидат економічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри міжнародних відносин та регіональних студій

Контактна інформація (номер мобільного зв'язку, електронна адреса) Balak.Ilona@vnu.edu.ua

Дні занять (посилання на електронний розклад) <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Освітній компонент «Політологічні аспекти та сучасні тенденції міжнародних відносин» охоплює теоретичні основи політології та концепції сучасних міжнародних відносин, проблеми зрівнювання різниці між зовнішньою та внутрішньою політикою держав, займається дослідженням розвитку демократизації, глобалізації світу, зародження передумов багатовекторності міжнародної системи. Важливе місце в структурі курсу займають проблеми міжнародної безпеки, формування нового світопорядку, інформаційний вплив держав на реалізацію міжнародних відносин, а також особливості сучасних інтеграційних та дезінтеграційних процесів.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Метою курсу є вивчити теоретичні основи політології та концепції сучасних міжнародних відносин, проблеми зрівнювання різниці між зовнішньою та внутрішньою політикою держав, дослідити розвиток демократизації, глобалізації світу, передумови багатовекторності міжнародної системи.

Основними завданнями курсу є:

- проаналізувати сутність сучасної системи міжнародних відносин;
- визначити суть та дати власну оцінку багатополлярності міжнародних відносин сучасності;
- розкрити роль сучасних демократичних процесів у міжнародних відносинах;

- проаналізувати стан та сучасні проблеми міжнародної безпеки;
- осмислити процеси, перспективи та наслідки сучасних інтеграційних та дезінтеграційних процесів;
- аргументувати власні погляди на основні суперечності сил Моря та Суші.

3. Результати навчання (Компетентності).

Загальні компетенції	Ефекти	Відповідний код критерію
	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	<i>ЗК3</i>
	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	<i>ЗК4</i>
	Здатність працювати в міжнародному контексті	<i>ЗК5</i>
	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	<i>ЗК7</i>
	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	<i>ЗК8</i>
	Здатність спілкуватись державною мовою як усно, так і письмово	<i>ЗК10</i>
Спеціальні (професійні) компетенції	Ефекти	Відповідний код критерію
	Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій	<i>СК1</i>
	Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному	<i>СК2</i>
	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень	<i>СК4</i>
	Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав	<i>СК5</i>
	Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем	<i>СК9</i>
	Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними	<i>СК11</i>
Результати навчання	Ефекти	Відповідний код критерію
	Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих	<i>РН02</i>

конфліктів.	
Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці	<i>PH03</i>
Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень	<i>PH04</i>
Знати природу та механізми міжнародних комунікацій	<i>PH05</i>
Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях	<i>PH06</i>
Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси	<i>PH07</i>
Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій	<i>PH08</i>
Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору	<i>PH13</i>
Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів	<i>PH17</i>

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Семинарські	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Політологічні аспекти міжнародних відносин.						
Тема 1. Політичні вчення за доби Давнього Світу	4	2	2	–	–	ДС/2
Тема 2. Політична думка за доби Відродження та Нового часу	4	2	2	–	–	ДС/2
Тема 3. Політична думка в Україні	6	2	–	2	2	
Тема 4. Поняття, види та функції політики	4	–	2	2	–	ДС/2
Тема 5. Політична влада як суспільне явище	6	2	2	2	–	ДС/2
Тема 6. Політична система суспільства	6	2	2	2	–	ДС/2
Тема 7. Політичні ідеології	6	2	–	2	2	
Тема 8. Політичні еліти та політичне лідерство	4	–	2	2	–	ДС/2
Тема 9. Держава як політичний інститут	4	–	2	2	–	ДС/3
Тема 10. Політичні режими та їх типи	6	2	2	2	–	ДС/3

Тема 11. Політичні партії та партійні системи	6	2	2	2	–	ДС/3
Тема 12. Вибори та виборчі системи	6	2	2	2	–	ДС/3
Тема 13. Громадянське суспільство	6	2	2	2	–	ДС/2
Разом за модулем 1	68	20	22	22	4	26
Змістовий модуль 2. Сучасні тенденції міжнародні відносини.						
Тема 14. Розмивання кордонів між внутрішньою і зовнішньою політикою.	4	–	2	2	–	ДС/2
Тема 15. Демократизація сучасних міжнародних відносин.	4	2	–	2	–	
Тема 16. Багатополярність сучасних міжнародних відносин.	4	–	2	2	–	ДС/2
Тема 17. Міжнародна безпека в міжнародних відносинах	4	–	2	2	–	ДС/2
Тема 18. Сучасний світовий та міжнародний порядок.	4	–	2	2	–	ДС/2
Тема 19. Роль інформації в сучасних міжнародних відносинах.	4	2	–	2	–	
Тема 20. Феномен економічної, соціальної та політичної інтеграції та дезінтеграції в сучасних міжнародних відносинах.	4	–	2	2	–	ДС/2
Тема 21. Глобалізація міжнародних відносин.	4	–	2	2	–	ДС/2
Тема 22. Планетарний дуалізм в сучасних міжнародних відносинах.	4	2	–	2	–	
Тема 23. Цифрова революція та сучасні міжнародні відносини	4	–	2	2	–	ДС/2
Тема 24. Вплив екологічних змін, надзвичайних ситуацій та пандемії на розвиток міжнародних відносин.	6	2	–	2	2	
Тема 25. Україна в сучасних міжнародних відносинах	6	2	–	2	2	
Разом за модулем 2	52	10	14	24	4	14
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота						МТР/60
Всього годин / Балів	120	60	42	10	8	100

Методи контролю: ДС – дискусія, МКР – модульна контрольна робота

6. Завдання для самостійного опрацювання

Елементи самостійної роботи студента	Кількість годин
читання літератури для занять	24
постійний огляд преси та інших засобів масової інформації	20
підсумковий тест	1
підсумковий іспит	1
Загальна кількість годин	46

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Запізнення можуть мати місце, якщо вони не є регулярними та не перешкоджають проведенню заняття. Спілкування під час занять

повинно базуватися виключно на повазі до респондентів, незалежно від віку, статі, віросповідання, расової приналежності, політичних поглядів.

Політика щодо академічної доброчесності. Відповіді на питання повинні ґрунтуватися на власному баченні студентом проблематики, якщо використовуються результати дослідження інших осіб, то варто вказати автора та джерело. Списування є неприпустимим.

Політика щодо дедлайна та перескладання. Пропуски семінарських занять з можливістю відпрацювання є дозволеними у випадку захворювання студента. Максимальна кількість дозволених пропусків без обґрунтування причини – 3, відпрацювання є можливим у команді дисципліни на платформі Microsoft Teams у вигляді фото-, відеоматеріалів, презентацій.

V. Підсумковий контроль

Під час виконання завдань поточного оцінювання студент може отримати 40 балів, а, склавши модульну контрольну роботу, – ще 60 балів. Загальна сума балів, яку може отримати студент під час вивчення даної дисципліни посеместрово, становить 100 балів.

Якщо підсумкова семестрова оцінка не нижче 75 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з дисципліни. У протилежному випадку студент складає іспит. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Екзаменаційна оцінка визначається в балах (від 0 до 60) за результатами виконання екзаменаційних завдань. Модульна контрольна робота: 45 хвилин, 30 питань.

Питання на іспит

1. Політичні вчення в період Стародавнього Сходу
2. Політичні вчення в Давньому Китаї (Лао-цзи, Конфу цій, Шан Ян, Мо-цзи)
3. Політичні вчення в Давній Індії («Закони Ману», «Артхашастра»)
4. Політичні вчення в Давній Греції (Платон, Арістотель)
5. Політичні вчення в Давньому Римі (Цицерон, Марк Аврелій)
6. Політичні вчення в добу Античності
7. Політичні вчення в період європейського Ренесансу (Т. Мор, Т. Кампанелла, Н Макіавеллі, Ж. Боден)
8. Політичні вчення в Англії XVII-XIX століття (Т. Гоббс, Дж. Локк, І Бентам)
9. Політичні вчення у Франції XVIII - XIX століття (Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, А. де Токвіль)
10. Політичні вчення в Німеччині XVIII-XIX століття (І Кант, Г Гегель)
11. Політична думка за доби Київської Русі («Руська правда» Ярослава Мудрого, політичний зміст «Повчання» Володимира Мономаха)
12. Політична думка України в литовсько-польську та польсько- козацьку добу (С Оріховський-Роксолан, І. Вишенський, «Конституція» П. Орлика)
13. Політична думка України в XIX та першій половині XX століття
14. Політична думка діячів Кирило-Мефодіївського товариства (М. Костомаров, Т. Шевченко)
15. Політичні ідеї І. Франка
16. Політичні ідеї М. Драгоманова
17. Політичні ідеї М. Грушевського
18. Політичні ідеї В. Винниченка
19. Теоретичні витoki поняття «політика» (Платон, Арістотель, М. Вебер)
20. Політика як policy, politics та polity
21. Види політики, суб'єкти та функції політики
22. Директивне, функціональне, комунікативне розуміння видів політики
23. Соціальні, інституціональні та функціональні суб'єкти політики
24. Функції політики: управління, інтеграції, визначення цілей, соціалізації

25. Поняття і види влади
26. Концепції політичної влади (реляціоністська, телеологічна, системна, біхевіоралістська)
27. Підходи до пояснення природи влади (біологічний, антропологічний, політологічний)
28. Ознаки політичної влади
29. Функції політичної влади
30. Ресурси політичної влади
31. Поняття ресурсів політичної влади
32. Механізми реалізації політичної влади
33. Поняття політичної системи
34. Структура політичної системи
35. Функції політичної системи
36. Концепції політичної системи (Д. Істон, Г. Алмонд)
37. Типології політичних систем Г. Алмонда
38. Політична система сучасної України
39. Політична ідеологія лібералізму
40. Політична ідеологія консерватизму
41. Політична ідеологія комунізму
42. Політична ідеологія соціал-демократії
43. Політична ідеологія націоналізму
44. Політичні еліти
45. Політичне лідерство
46. Держава: поняття та ознаки
47. Державний устрій
48. Форми державного правління
49. Поняття політичного режиму
50. Демократичний політичний режим
51. Авторитарний політичний режим (поняття, ознаки)
52. Тоталітарний політичний режим
53. Поняття, функції й типології політичних партій
54. Партійні системи
55. Поняття виборів
56. Демократичні принципи виборів
57. Поняття та різновиди виборчих систем
58. Виборча система сучасної України
59. Поняття та принципи функціонування громадянського суспільства
60. Громадські організації і рухи в структурі громадянського суспільства
61. Внутрішня, зовнішня, міжнародна політика.
62. Підхід Генрі Кіссінджера. Консенсус і толерантність.
63. Зв'язки Джеймса Росено.
64. Пенетративні системи Вольфрама Ханрідера.
65. Причини і принципи перетворення внутрішніх політичних факторів.
66. Поняття і проблеми демократизації.
67. Моделі переходу від авторитаризму до демократії.
68. Демократія як основна модель світового суспільно-політичного устрою.
69. Чинники демократизації міжнародних відносин.
70. Культурна самотність як перешкода глобальній демократизації.
71. Інші стримуючі чинники демократизації. Перспективи демократизації.
72. Монополярність, біполярність, мультиполярність, неполярність, деволуція як моделі структури системи міжнародних відносин.
73. Історичні етапи формування багатополярної системи.

74. Правила функціонування багатопольярної системи міжнародних відносин (за М. Капланом.).
75. Перспективи функціонування багатопольярного світового суспільно-політичного устрою в ХХІ ст..
76. Система міжнародної безпеки. Чинники дієвості системи міжнародної безпеки.
77. Види міжнародної безпеки. Об'єкти і суб'єкти міжнародної безпеки. Принципи міжнародної безпеки.
78. Функціональні напрями системи міжнародної безпеки.
79. Основні чинники конфліктів в сучасному світі.
80. Глобальні проблеми людства – загрози для безпеки. Виклики і загрози міжнародній безпеці. Політичні, техногенні, природні, демографічні загрози.
81. Колективна безпека. Організація Об'єднаних Націй – універсальна система колективної безпеки.
82. Організація з безпеки та співробітництва в Європі.
83. Гібридна війна як нова форма руйнування сучасної системи міжнародної безпеки.
84. Центральна проблема міжнародних відносин. Концепції трактування «світовий порядок». Реалістичний, соціально-конструктивний та інституціональний підходи.
85. Міжнародний і світовий порядок. Моральні принципи та реальна сутність сучасного світового порядку.
86. Необхідність та доцільність розробки нової моделі міжнародного порядку.
87. Закріплення нових елементів у правилах поведінки між державами в межах сучасного міжнародного порядку.
88. Зростання індивідуально-групового впливу на всю систему міжнародного світопорядку.
89. Міжнародна інформація в системі міжнародних відносин. Джерела, канали розповсюдження.
90. Інформаційна політика міжнародних організацій.
91. Інформаційна діяльність ООН. ЮНЕСКО.
92. Європейська інформаційна політика.
93. Інформаційна політика та інформаційна система НАТО.
94. Інформаційна концепція ОБСЄ.
95. Інформаційна політика ЦЄІ.
96. Національна інформаційна політика: сутність та практичне втілення в різних державах.
97. Україна в світовому інформаційному просторі.
98. Інформаційна безпека в сучасних міжнародних відносинах.
99. Управління інформаційними потоками. Традиційні засоби масової комунікації.
100. Медіа-дипломатія. Віртуальна дипломатія.
101. Глобальні інформаційні агентства. ЗМІ в Україні.
102. Міжнародні інформаційні ресурси науково-інформаційної діяльності.
103. Інформаційне забезпечення політичної системи міжнародних відносин.
104. Роль інтеграційних процесів у міжнародних відносинах. Види та рівні інтеграції.
105. Міжнародні та регіональні інтеграційні об'єднання.
106. ЄС як приклад економічної та частково політичної інтеграції.
107. Основні причини сучасних дезінтеграційних процесів у глобалізованому світі.
108. Типи та прояви дезінтеграції, обумовлені внутрішніми і зовнішніми причинами.
109. Проблеми виходу Великобританії з ЄС: процедура та наслідки.
110. Історія виникнення. Сутність та етапи глобалізації.
111. Процес глобалізації у міжнародних відносинах. Фактори визначення глобалізації.
112. Процес локалізації у сучасних міжнародних відносинах. Переваги глобалізації.
113. Вплив глобалізації на формування міжнародної політики та на практику її реалізації.
114. Процеси глобалізації та їх вплив на національні економіки.
115. Структурний підхід до формування зовнішньоекономічної стратегії держави в умовах глобалізації.
116. Концепція морської могутності А. Мехен.

117. Планетарний дуалізм і «географічна вісь історії» в концепції Макіндера.
118. Планетарний дуалізм у роботах Відаля де Бланша і Ніколаса Спідмена.
119. Концепції Карла Хаусхофера і Карла Шмітта.
120. Еволюція сучасної геоісторичної фази планетарного дуалізму як способу реалізації основної суперечності сил Суші та Моря.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Історія політичної думки: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: «Новий Світ – 2000», 2016. 1000 с.
2. Кузь О. М. "Європа регіонів" як ідентичний проект / О. М. Кузь. *Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції* : монографія / [О. О. Безрук, В. С. Бліхар, Л. М. Герасіна та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2019. С. 149–165.
3. Міжнародні відносини та світова політика: навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
4. Політологія: Навчальний посібник . Вид. 3-є, доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 224 с
5. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с.
6. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2016. 540 с.
7. Balak I., Pikulyk O. Modern tendencies of the international relations. *Actual problems of regional researches: materials V International. scientific-practical Internet conference* (Lutsk, December 11, 2020). Lutsk, 2020. P. 202–204.
8. Donto M. E., Balak I. O. Modern Angola's foreign policy. *Актуальні проблеми регіональних досліджень: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції* (Луцьк, 12–13 грудня 2019 р.) / за ред. В. Й. Лажніка. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. С. 239–241.
9. European Union. URL: <https://europa.eu/>
10. McGlinchey S. International Relations. URL: <http://www.e-ir.info>
11. Nambili L. N., Balak I. O. Namibia's foreign trade policy by goods and services. *Актуальні проблеми регіональних досліджень: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції* (Луцьк, 12–13 грудня 2019 р.) / за ред. В. Й. Лажніка. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. С. 293–296.